

Gezondheidsvaardigheden en Laaggeletterdheid

Geesje Tomassen

Nationaal Congres Wijkverpleging 13 juni 2018

Programma

- Laaggeletterdheid en gezondheidsvaardigheden
- Herkennen
- Normaliseren
- Communicatie aanpassen

Brainstorm

Wat weet je al van
laaggeletterdheid?

En van
gezondheidsvaardigheden?

Laaggeletterdheid

≠ analfabetisme

= Instroom en 1F of A1 en A2

Laaggeletterdheid is zo veel moeite hebben met lezen en schrijven dat je niet goed kunt functioneren in het dagelijks leven.

Laaggeletterdheid in Nederland

- 1 op de 9 = 1,3 miljoen mensen tot 65 jr
- 2,5 miljoen incl ouderen en rekenvaardigheden
- 2/3 is autochtoon, 1/3 is migrant
- vaker voor bij laag opgeleiden, ouderen en niet-westerse eerste generatie migranten
- 58% laaggeletterden heeft een baan

Oorzaken van laaggeletterdheid

- Thuissituatie en sociale omgeving
- Het onderwijs
- Individuele factoren

Use it or
lose it!

Vrijwel altijd
combinatie
van oorzaken

Invloed op het hele leven

Google™

Amount Per Serving/Cantidad Por Ración	
Calories/Calorías 40 Fat Cal./Cal. de Grasa 20	
% Daily Value*/% Valor Diario*	
Total Fat/Grasa Total	2 g 3%
Sat. Fat/Grasa Sat.	1.5 g 7%
Trans Fat/Grasa Trans	0 g
Cholesterol/Colesterol	10 mg 3%
Sodium/Sodio	30 mg 1%
Potassium/Potasio	90 mg 3%
Total Carb./Carb. Total	3 g 1%
Sugars/Azúcares	3 g
Protein/Proteínas	2 g

Trental®
(pentoxifylline)*

400 mg

Caution: Federal law prohibits
dispensing without prescription.
Do not use if bottle closure seal
is broken.

100 Tablets

Beperkte gezondheidsvaardigheden

De vaardigheden om informatie over gezondheid

- te krijgen
- te begrijpen
- en te gebruiken

bij het nemen van beslissingen over gezondheid.

**36% van de
mensen in
Nederland**

Benodigde gezondheidsvaardigheden

Welke vaardigheden hebben de patiënten in
jouw praktijk nodig?

Benodigde gezondheidsvaardigheden

- lezen, schrijven en rekenen
- klachten kunnen benoemen
- adviezen begrijpen en in praktijk brengen
- medicijnen correct gebruiken
- folders begrijpen
- eigen regie: leefstijl en zorg

Gevolgen laaggeletterdheid voor gezondheid

- Vaker naar de huisarts of specialist
- Meer chronische ziekten
- Ongezondere leefstijl
- Minder therapietrouw – onjuist medicatie gebruik
- Ouderen 1,5 x zo grote kans op voortijdig sterven

Herkennen

Wanneer vermoed jij dat een patiënt beperkte gezondheidsvaardigheden heeft?

Wat zijn signalen?

Signalen

- Vragenlijsten komen niet retour (inschrijving)
- Lees- en schrijfsituaties vermijden
- Smoezen
- Chaotisch verhaal over klachten
- Geen vragen stellen
- Steeds dezelfde vraag stellen
- Antwoord sluit niet aan bij jouw vraag
- Allerlei problemen op jouw bordje leggen

En dan?

- Stel de patiënt op zijn gemak: normaliseer
- Vertel het aan je collega's (na goedkeuring!)
- Pas je communicatie aan
- Afspraken op hele/halve uren
- Help met invullen formulieren
- Wees alert op therapietrouw
- etc.

Normaliseren

1. Benoem welk signaal je ziet
2. Vertel dat veel mensen dit moeilijk vinden

‘Ik zie [.....*signaal*.....]. Veel patiënten hebben daar moeite mee. Hoe is dat voor u?’

- Op gemak stellen
- Informatie krijgen over taalniveau
- Kunnen bespreken hoe men info wil ontvangen

Komt je boodschap over?

Begrijpelijk communiceren

- Taalniveau: 12-jarige
- Gebruik dezelfde woorden als de patiënt
- Geen beeldspraak / uitdrukkingen
- Maak het praktisch / zichtbaar
- Herhaal kernpunten
- Terugvertelmethode: 'Ik wil checken of ik het goed heb uitgelegd. Wilt u me vertellen wat u nu gaat doen?'

Kortom

- Veel patiënten zijn laaggeletterd
- Wees alert op herkennen
- Normaliseer signalen
- Pas je communicatie aan

Afronding

- Waar ga jij morgen mee aan de slag?

-

Feiten en cijfers

Puut 22% van de Nederlandse bevolking heeft (een) beperkte gezondheidsvaardigheden (Health Literacy).

Een van de negen Nederlanders is laaggeletterd (leest maar niet lezen en rekenen).

Elk jaar 1,2 miljoen Nederlanders (12,8% van de Nederlandse bevolking, vier op vijf) zijn 65-74 jaar oud en hebben een laaggeletterd.

Twee op drie laaggeletterden is autochtoon Nederlanders: één op drie heeft een niet-Nederlandse achtergrond.

18,8% van de 15-jarige Nederlanders in Nederland heeft grote moeite met het begrijpen van hun artsverhaal.

Minder 14% van alle kinderen in Nederland heeft het niveau op een lagere leeftijd onder de naam 'laaggeletterd' in de school.

Percentage laaggeletterden van de 16-64-jarigen op basis van generatie:

 - emigratie 42% lager
 - emigratie 48% lager
 - emigratie 1,9% minder
 - emigratie 1,9% minder
 - emigratie 1,9% minder

Factsheet

Laaggeletterdheid en Beperkte gezondheidsvaardigheden

Wat zijn gezondheidsvaardigheden?

Gezondheidsvaardigheden zijn de vaardigheden met mensen om informatie over gezondheid te verkrijgen, te begrijpen, te beoordelen en te gebruiken bij het maken van gezondheidskeuzende beslissingen.

Er zijn drie typen van vaardigheden:

 - **Funktionaal** (zaken doen op scholen, winkelen, online en internet)
 - **Interactief** (communiceert / zaken begrijpen en lezen, abstract denken, handleidingen van apparaten, redeneren)
 - **Proceduur** (zaken doen op informatie, online, verspreiden, presenteren, etc.)

Beperkte gezondheidsvaardigheden en ziekten / gezondheid

Er is een duidelijke samenhang tussen beperkte gezondheidsvaardigheden en een slechtere gezondheid. Slechte gezondheidsvaardigheden en niet-waakzaamheid met ziekten verhoogt het risico dat de groep mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden, met name mensen met diabetes, hart- en vaatziekten en psychische problemen, op deze groepen betrokken is en dat de ziekten verslechteren. Als voorbeeld de ziekte van diabetes: 5,2% van de laaggeletterden mensen hebben diabetes tegenover 1,8% van de hooggeletterden. Voor vrouwen is dat respectievelijk 8% en 1,8%.

Het kan bijvoorbeeld om verspreiden. Slechte gezondheidsvaardigheden hebben een ander effect: het besmette heeft een slechtere gezondheid dan de gezondheid van de gezonde. Het kan ook zijn dat de ziekte van diabetes, hart- en vaatziekten en psychische problemen, op deze groepen betrokken is en dat de ziekten verslechteren.

Met mensen in een achterstandssituatie (bijv. eenzaamheid) en eenzaamheid, de gezondheid van de gezondheid van de gezonde. Het kan ook zijn dat de ziekte van diabetes, hart- en vaatziekten en psychische problemen, op deze groepen betrokken is en dat de ziekten verslechteren.
- www.pharos.nl • twitter.com/Pharoskenis • www.linkedin.com/company/pharos